

2. Концепція «Конфігурація цивілізацій». С. Хантінгтона [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурса: <https://www.academia.edu/> (дата звернення 19.01.2022)
 3. Хантінгтон С. Столкновение цивилизаций? / С. Хантінгтон // Полис. – 1994. – № 1. – С.33–48.
 4. Теорії цивілізацій Франсуа Гізо та Жозефа Гобіно: до постановки проблеми [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурса: <https://dialnet.unirioja.es/> (дата звернення 18.02.2022)
-

Гавриш Н. О., здобувачка вищої освіти 2 курсу гр. МР-202
Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ВПЛИВ АКСІОЛОГІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Григорій Сковорода – одна з найбільш таємничих та не до кінця вивчених постатей в українській філософії. Саме його називають «мандрівним філософом», оскільки він цінував свободу і саме під час мандрівок, він пізнавав себе та цей світ, спілкуючись з абсолютно різними людьми. Мандруючи Григорій Сковорода, написав свої найвідоміші та досить різні за тематикою філософські твори, в яких він зображує природну сутність людини і піднімає біблейську проблематику [1]. Значний вплив на формування філософських ідей Григорія Сковороди здійснили праці давньогрецьких філософів.

Григорій Сковорода ретельно вивчав людину, її внутрішній і духовний світ, йому вдалось розробити таку практичну філософію, яка б допомагала людині стати щасливою. Він говорив: «Немає солодшого для людини і немає потрібнішого, як щастя; немає і легшого за це» [2]. Один з кроків на шляху до щастя, на його думку, це пізнання людиною самої себе і самовдосконалення. Ідея «сродної праці» Григорія Сковороди, теж тісно пов'язана з людським щастям, її сенс полягає, в тому що кожна людина на цьому світі має своє покликання і схильність до певної праці. Філософ зазначає, що це стан, «коли людина не за своїми примхами і не за чужими порадами, а вникнувши в саму себе й прислухавшись до Святого Духа, що живе в ній і її кличе, слідуючи за його таємним помахом, береться й дотримується тієї посади, до якої у світі народилася, призначена до того самим Всевишнім» [3]. Займаючись сродною працею, людина може принести користь цьому світу, почувати себе щасливою та не суперечити своїй природі, бо ця справа є для неї легкою, а значить потрібною. «Несродність» робить людину нещасною і знищує її знання та таланти. Щастя – це духовний стан людини і він пов'язаний не з наявністю матеріальних цінностей, а з гармонією, яку людина відчуває всередині себе. Щастя живе в кожному з нас і пізнаємо ми себе, саме для того, щоб знайти його. Проектуючи ідею про «сродну працю» на наш час, можна сказати, що велика кількість людей займається справою, яка не приносить їм жодного задоволення, але допомагає їм задовольнити свої матеріальні потреби.

Також, варто приділити увагу вченню Сковороди про серце – кордоцентризм, в якому зазначено, що тільки, слухаючи своє серце, можна здобути щастя. Як справедливо зазначається: «Привертає увагу Сковородинівське сприйняття серця як інтелектуально-вольової субстанції, що є підґрунтям людського буття, джерелом життєздатності людини» [4]. Вчення філософа про три світи допомагає людині зрозуміти, що вона повинна робити, щоб стати щасливою. Існує три світи: макрокосм – Всесвіт, мікркосм – світ людини, світ символів – Біблія. Людина, яка бажає стати щасливою повинна жити в єдності з макрокосмом, оскільки вона є його маленькою моделлю. Світ символів – Біблія містить в собі відповідь на питання: «Як жити людині в злагоді з макрокосмом?». Кожен з цих світів складається з двох натур: видимої і невидимої, тілесної та духовної. Спираючись на теорію двох натур митець вважає, що для самопізнання людині важливо навчитись виділяти в собі дві природи: видиму, тілесну та невидиму, духовну. Головним є невидиме: душа, думки та серце, до якого варто дослухатись [5].

Отже, Григорію Сковороді вдалось знайти відповідь на питання, які будуть актуальними для багатьох поколінь : «Що таке щастя? Де його знайти? Як стати щасливим?». Знайшовши власну дорогу до щастя, кожен з нас може стати щасливим, все залежить тільки від того чи хочемо ми знайти цей омріяний шлях, чи ми підемо по іншому не призначеному для нас шляху, який не приведе до щастя та гармонії. Саме духовний розвиток та чисте серце, на думку філософа, є запорукою щасливого життя і зовсім не варто порівнювати щастя з розкішшю та багатством.

Список використаних джерел

1. Творча спадщина Г. С. Сковороди в контексті сучасного соціогуманітарного дискурсу. Київ : *Nubip*. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u149/zbirnik_skovoroda_2018_noviy_1.pdf (дата звернення: 03.12.2021).
2. Григорій Сковорода. Вступні двері до християнської добронравності. *A - Z Directory / University of Toronto*. URL: <http://sites.utoronto.ca/elul/Skovoroda/Vstupnidveri.html> (дата звернення: 02.12.2021).
3. Особливості філософської теології Григорія Сковороди. *Про видання*. URL: http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/15_2012/9.pdf (дата звернення: 02.12.2021).
4. Киселиця С. В. Український кордоцентризм як гуманізм // *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. – Чернігів : ЧНТУ, 2015. – № 2(6). – С.19-23. URL: http://journals.stu.cn.ua/problemy_sotsialnoyi_roboty/article/view/50595/46560 (дата звернення: 27.12.2021).
5. Філософська думка в Україні: біобібліографічний словник. *litopys*. URL: <http://litopys.org.ua/fdm/fdm52.html> (дата звернення: 02.12.2021).

Галета О. В., здобувачка магістерського рівня вищої освіти гр. МБАН-201
Науковий керівник – **Киселиця С.В.**, к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОБОРОТНОГО ВОДОСПОЖИВАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У культурі багатьох народів світу вода вважається початком всіх початків. Багато філософів Давньої Греції, зокрема Фалес, Біант, Пітак, Солон, залишили в історії мудрі висловлювання про водний ресурс на планеті. Рене Декарт у трактаті «Початок філософії» (1644 р.) навіть присвятив воді окремий розділ – «Про природу води, і чому вона легко перетворюється то на повітря, то на лід». Американський філософ-ідеаліст Ральф Уолдо Емерсон зазначав «Нехай річка тече куди захоче, все одно на її берегах виростуть міста», звісно, він має рацію. Люди здавна планували та розбудовували міста біля води, адже існування всього живого на планеті засноване на воді та сформоване водою.

Забезпечення споживачів якісною питною водою є одним з пріоритетних завдань сьогодення, вирішення якого збереже здоров'я, поліпшить умови життя й трудової діяльності населення загалом і кожної конкретної людини зокрема.

Україна хоча й належить до європейських держав, найменш забезпечених власними водними ресурсами, витрата свіжої води на одиницю виготовленої продукції значно більша, ніж в інших країнах Європи. Відтак, висуваємо гіпотезу: в Україні водні ресурси використовуються не раціонально й економічно не обґрунтовано.

Водні ресурси мають вирішальне значення для сталого розвитку та ліквідації бідності. Крім того, між водними ресурсами, енергетикою, продовольчою безпекою та харчуванням існують нерозривні зв'язки, вони абсолютно необхідні для забезпечення здоров'я й благополуччя людей. Ефективне використання водних ресурсів має важливе значення для економічних, екологічних та соціальних показників.

Враховуючи те, що Україна малозабезпечена водою, необхідне її економічне і раціональне використання в усіх сферах економіки, зокрема, це стосується очищених стічних вод для повторного їх використання задля зрошення сільгоспкультур. Це має велике народногосподарське значення. Значна територія України знаходиться в зонах недостатнього та нестійкого зволоження, а отже головним фактором інтенсифікації сталого землеробства можливе лише за умов зрошення.